NOG EENS HET EILAND DER REUZEN

DOOR

W. R. MENKMAN

Op bladz. 270 van den vorigen jaargang ¹⁾ deelde ik mede op twee reproducties van Cosa's mapamundi tevergeefs naar den naam „isla de gigantes” gezocht te hebben.

De directeur van het Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum alhier maakte mij, naar aanleiding van deze opmerking, attent op een in genoemd museum aanwezige reproductie (geschenk van het Museo Naval te Madrid), waarop hij den naam *Gigan* gelezen had, wat dan natuurlijk een afkorting van gigantes zijn zou.

Bij bezichtiging bleek deze (gekleurde) reproductie dezelfde te zijn als die van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch., in de Un. Bibl. alhier aanwezig. En ook dat er inderdaad alles voor te zeggen is, dat het niet zeer duidelijke vijf-lettergrepige woord (gereproduceerd of ingeteekend?) bij het westelijkste der beide eilanden (naast den naam „y de brasil”) met een G begint.

In Von Humboldt's reproductie, tegenover bladz. 128 van het vijfde deel van diens *Examen critique*, zijn de plaatsnamen zeer beslist *niet* gereproduceerd en men mag zich afvragen hoe de beroemde auteur er toe gekomen is, naast „I de Brasil” te laten drukken *Bigan*.

Ik heb ook in de Kon. Bibl. te 's-Gravenhage de Mappemonde de Jean de la Cosa geraadpleegd, gepubliceerd door M. Jomard ²⁾. Het bleek mij dat deze reproductie (welke indertijd ook afzonderlijk verkrijgbaar was) *niet* dezelfde is als de hooger genoemde gekleurde reproducties. Merkwaardigerwijze stelt Jomard, bij het door Von Humboldt onbenoemd gelaten oostelijke eiland óók een naam en wel „y de ge”, welken ik niet weet te verklaren. In de

¹⁾ Vespucci en Ojeda in de geschiedenis van Curaçao, W.I.G. XVIII.

²⁾ Les monuments de la géographie, ou recueil des anciennes cartes européennes et orientales. Paris (No. XVI eerste gedeelte).

inleiding tot Jomard's atlas ¹⁾ zegt Cortambert dat de mapamundi door eerstgenoemde gereproduceerd is „en fac-simile „absolument complet, avec l'agrément de son possesseur” (Ch. A. Baron Walckenaer † 1852).

Bij het westelijke eiland vinden wij in Jomard's reproductie „y „de brasil” en (met vetter letters) *gigan*; dit laatste niet zeer duidelijk, kan ook gelezen worden als *giyan*.

J. G. Kohl ²⁾ hield dit eiland voor Aruba (de plaats komt zoowat overeen) en zegt: „Er (Hojeda) und seine Leute nannten sie „(die Insel) y de brasil (Färbeholtz-Insel). Unter diesen Namen „steht sie auch auf der Karte von Cosa, der aber auch noch einen, „wie es scheint, indianischen Namen: *Gujan* hinzufügt”. Ook Kohl heeft dus niet aan *gigan*(tes) gedacht.

De vraag is nu maar wat er inderdaad gestaan heeft op de, na meer dan drie eeuwen ontdekte en na Walckenaer's dood door de Spaansche regeering aangekochte origineele mapamundi; het zal wel niet meer met zekerheid uit te maken zijn.

Cosa's kaart gaf blijkbaar twee van onze drie Benedenwindsche eilanden en het ontbrekende kan Aruba geweest zijn, dat men licht kan misloopen, wanneer men de beide andere beëld heeft en dan naar het vasteland oversteekt. Dat in de mapamundi het westelijkste der twee eilanden twee namen heeft gekregen, waarvan de eene met verfhout te maken had, zal ook wel niet twijfelachtig zijn, hoewel de Vespucciaansche geschriften niet van verfhout spreken; de verschillende reproducties echter stemmen op dit punt overeen. En de andere naam herinnert zeer sterk aan Vespucci's „isola di giganti” (Spaansch isla de los gigantes).

Was het westelijkste eiland Curaçao (en niet Aruba), dan was het andere Bonaire en dan was ook allicht dit laatste het eiland dat Vespucci bezocht voordat hij met dat der reuzen kennis maakte, wat iets waarschijnlijker lijkt dan dat het Margarita geweest zou zijn. Cosa had althans een deel der reis van 1499–1500 medegemaakt, beschikte over de gegevens van een nog vroegere reis en behoefde niet te weten wat er ten westen van de Costa de Perlas gevonden was, om Margarita in zijn mapamundi op te kunnen nemen.

Amsterdam, Februari 1937.

¹⁾ Introduction à l'atlas des monuments de la géographie par feu M. Jomard. M. E. Cortambert. Paris 1879.

²⁾ Die zwei ältesten General-Karten von Amerika, Weimar 1860.